

До спеціалізованої вченої ради
Д 26.007.04 Національної академії внутрішніх
справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора

Васильченко Оксани Петрівни

на дисертацію Колодія Олексія Анатолійовича

«Конституційно-правовий статус Українського народу»,

представленої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Актуальність теми зумовлена насамперед тим, що формування та розбудова в Україні громадянського суспільства та правової, демократичної, соціальної держави ставить на порядок денний необхідність дослідження проблем конституційно-правових статусів народів, національних меншин, корінних народів, інших соціальних та етнічних груп. Виходячи з цього можна стверджувати, що питання, які порушує автор у дисертації є своєчасними і вкрай важливими, оскільки реальність конституційно-правового статусу Українського народу є одним з ключових чинників сучасного суспільство- та державотворення, та й загалом, існування, самозбереження України.

Актуальність цього дослідження зумовлюється ще й тим, що у зв'язку із євроінтеграцією, здійсненням парламентської, гуманітарної, адміністративної, судово-правової, муніципальної та інших реформ інтерес до конституційно-правового статусу Українського народу помітно зріс, адже саме він має бути ініціатором та реалізатором цих процесів.

Отже, безспірною є потреба систематизованого та всебічного аналізу проблем конституційно-правового статусу Українського народу,

ВДС НАВС		
Вх. №	4895	
13	09	2021 р.
кількість аркушів:		
збч. док.	7	додаток —

відпрацювання науково-теоретичних та практичних рекомендацій щодо правової регламентації його забезпечення.

Саме тому дисертація Колодія О.А. є актуальною як у теоретичному так і у практичному аспектах. Це одне з перших вітчизняних досліджень, в якому, на монографічному рівні, розглядається конституційно-правовий статус Українського народу, прогнозується його подальший розвиток.

З приводу цього в дисертації дуже правильно підкреслюється, що у сучасній конституційній теорії і практиці, попри певні напрацювання з даної проблеми, бракує фундаментальних монографічних досліджень, а концептуальні питання конституційно-правового статусу Українського народу не були предметом спеціального дослідження, загалом. Зокрема, однозначно не визначене його поняття, не опрацьовані правосуб'єктність, принципи, права та обов'язки, гарантії статусу.

Архітектоніка роботи логічна, що дає змогу комплексно розкрити основні питання теми. Адже, у відповідності до вимог, у Розділі 1 опрацьовується стан наукового дослідження та регламентація правового статусу народів, у Розділі 2 - методологія власного дослідження, загальне поняття та елементи, сутність конституційно-правового статусу Українського народу, у Розділі 3 - правосуб'єктність та принципи конституційно-правового статусу Українського народу, у Розділі 4 – установчі, організаційно-легітимацийні, правотворчі, судові, контрольно-наглядові та майнові повноваження Українського народу, а у Розділі 5 - загальносоціальні та спеціально-юридичні гарантії конституційно-правового статусу Українського народу. Така структура дисертації сприяє послідовному, логічному та системному викладенню матеріалу, його доступному та повноцінному пізнанню, забезпеченню можливості використання на практиці.

В роботі чітко визначаються конкретні мета та завдання наукового дослідження. А саме, у вступі дисертації зазначається, що головною метою є з'ясування теоретичного матеріалу щодо конституційно-правового статусу

Українського народу та обґрунтування, на цій основі, положень, узагальнень, визначень, висновків, пропозицій та рекомендацій спрямованих на його удосконалення. Із чим, особливо у частині формулювання пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення відповідного законодавства та механізму його застосування, не можна не погодитися.

Дисертація виконана на належному методологічному рівні, із застосуванням сучасних методів дослідження. Широко застосовані: діалектичний, метафізичний, герменевтичний, історичний, функціональний, синергетичний, порівняльний соціологічний, модельний, прогностичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-юридичний та інші методи (с. 31 – 34).

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам новизни. Новизна дисертаційної роботи Колодія О.А зумовлюється тим, що у ній на високому теоретико-методологічному рівні, перспективно розглядається конституційно-правовий статус Українського народу. У розрізі цього можна стверджувати, що науково новими результатами цього дисертаційного дослідження, що відрізняються теоретичною та практичною значущістю необхідно визнати наступні її положення, висновки та рекомендації:

- визначення та ознаки Українського народу;
- вдаль узагальнення регламентації конституційно-правового статусу Українського народу, яке здійснюється у більш ніж 70 статтях Конституції України та їх систематизація;
- визначення та ознаки конституційно-правового статусу Українського народу;
- пропозиція, що конституційно-правовий статус Українського народу повинен міститися в окремому розділі Конституції України, який має називатися «Український народ» та бути прийнятим Закон України «Про статус Українського народу»;

- дефініція, ознаки та узагальнення контрольно-наглядових повноважень Українського народу;

- твердження, що є підстави розрізняти і виокремлювати: загальний та конкретний; правовий, конституційний та конституційно-правовий; конституційно-правовий та фактичний статус Українського народу;

- визначення та ознаки загальносоціальних та спеціально-юридичних гарантій конституційно-правового статусу Українського народу;

- висновок, що саме у відповідність до частини 2 та 3 ст. 5 треба привести усі інші статті Конституції України, які стосуються цього статусу, оскільки частини 2 та 3 ст. 5 Конституції України ґрунтуються на його базовості, первинності та домінантності по відношенню до усіх інших статусів;

- положення, що правосуб'єктність Українського народу доцільно розглядати як сукупність правоздатності та дієздатності;

- узагальнення майнових повноважень Українського народу.

Поряд з цим, у дисертації є окремі недостатньо обґрунтовані та спірні положення, які можуть стати предметом наукової дискусії і які мають, здебільшого, не сутнісний, а формальний характер. До них слід віднести:

1. У підрозділі 4.1 дисертаційного дослідження автор пропонує передбачити правовий припис у Законі України «Про всеукраїнський референдум» від 26 січня 2021 року № 1135-IX, виклавши у наступній редакції: «Виключно всеукраїнським референдумом вирішується питання про реалізацію права Українського народу на самовизначення та входження України до державних федеративних і конфедеративних утворень, міжнародних та регіональних союзів та співтовариств, військових формувань або вихід з них».

Однак, враховуючи актуальність вирішення цього питання особливо на сучасному етапі розвитку держави та науки конституційного права, його значення для Українського народу у майбутньому, наявний закордонний досвід, є усі підстави стверджувати, що більш доцільно було б вносити зміни

до Конституції України, особливо до її розділу III, навіть не зважаючи на особливу процедуру внесення змін у цей розділ.

2. У підрозділі 5.2 дисертаційного дослідження Колодій О.А. стверджує, що Африканська хартія прав людини і народів, прийнята на зустрічі глав держав - членів Організації африканської єдності 26 червня 1981 р., набула чинності 21 жовтня 1986 р., на відміну від абсолютної більшості інших міжнародних нормативно-правових актів, фактично ототожнює права людини і права народів, що, з його точки зору, є позитивним і пояснюється їх тісним взаємозв'язком та зумовлює можливість реалізації прав народів через права людини і навпаки. Автор наголошує, що такий спосіб викладення, гарантування та реалізації прав народів заслуговує на наслідування.

З приводу зазначеного хотілося б опонувати, адже беззаперечно, що існує тісний взаємозв'язок між правами народів та правами людини, що зумовлює можливість реалізації одних через інші. Але ототожнення прав народів та прав людини не є позитивним. Оскільки: по-перше, це різні соціальні суб'єкти; по-друге, і це стає зрозумілим та доведеним із тексту дисертаційного дослідження, у них різні правові статуси, і, по-третє, якщо ототожнювати права народів та права людини то виникає запитання з приводу доцільності виділення одних або інших.

3. Дисертаційне дослідження є надзвичайно текстуально довершеним, інформативним, таким, що ґрунтується на великій кількості джерел, а тому передбачає велику кількість різноманітних висновків, узагальнень, визначень, пропозицій та рекомендацій, зокрема у загальних висновках їх зазначено аж 86, що ставить під сумнів можливість їх повноцінного умонтування та викладення в його авторефераті.

Разом з тим, представлена дисертація, автореферат та опубліковані роботи свідчать, що їх автором проведене ґрунтовне наукове дослідження, опрацьована значна кількість наукових джерел із конституційного права та процесу, теорії держави та права, державного будівництва, інших галузей

публічного та приватного права. Разом з цим, дослідження проводилось на основі ретельного аналізу змісту Конституції і законів України, інших чинних нормативно-правових актів, які стосуються обраної теми дисертації. Об'єктом наукового аналізу стали також деякі не діючі правові акти, що склали підвалини відповідного конституційного статусу у минулому. Таким чином, вищевикладене дає можливість констатувати, що висновки і пропозиції автора базуються на ґрунтовній джерельній базі. Вони досить концентровано та вдало викладаються наприкінці кожного підрозділу.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що автору вдалось отримати вагомі результати узагальнення матеріалу, які мають значення для подальших наукових досліджень, а саме проблем правового статусу Українського народу. Сформульовані у дисертації теоретичні положення щодо конституційно-правового статусу Українського народу можуть бути використаними у навчальному процесі в юридичних вузах, при підготовці програм, підручників, навчальних і методичних посібників із навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Державне будівництво в Україні», «Муніципальне право» тощо.

Практичне значення дисертації вбачається передусім у тому, що сформульовані у ньому пропозиції і висновки можуть бути використаними у правотворчій, правореалізаційній та правоохоронній сфері діяльності суспільства і держави. Також матеріали дослідження стануть у нагоді в процесі подальшого удосконалення конституційно-правового регулювання та можливого реформування або удосконалення конституційно-правового статусу Українського народу.

Це дає підстави зробити загальний висновок, що дисертацію можна вважати завершеним науковим дослідженням. Її результати апробовані у 32 наукових працях. Дисертація виконана на належному науково-теоретичному рівні, ґрунтовній методологічній базі.

Форма і зміст дисертації і автореферату відповідають вимогам, що висуваються до спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Загальний висновок. Дисертація Колодія Олексія Анатолійовича на тему «Конституційно-правовий статус Українського народу» є самостійною завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.), а дисертант Колодій Олексій Анатолійович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри конституційного права Інституту права

Київського національного університету

імені Т. Шевченка

Оксана ВАСИЛЬЧЕНКО

